

Bezoijen.

Den 7^{den} Augustus 1896 bezocht ik de gemeente Bezoijen. Te omstreeks 9 1/2 uur arriveerde ik aan het station Staalwijk - Bezoijen, en vond ik aldaar twee harmonien n.l. L'esperance uit Staalwijk, en St. Crispijn uit Staalwijk en Bezoijen, die gezamenlijk het, "Hien Neerland's Bloed" speelden. - Eene feestcommissie, bestaande uit 4 heeren, was aan het station om mij te ontvangen. - Een muziekcorps vóór, en een achter mijn rijtuig, om de beelden spelende, escorteerde mij naar het gemeentehuis te Bezoijen. - Daar vond ik den burgemeester Verwiel met diens beide wethouders en den secretaris. - De kinderen van den burgemeester moesten stroomen; van het oudste meisje kreeg ik een bouquet.

Op het Raadhuis hangt het familiewapen van Jhr. J. Bay de Huringue, heer van Bezoijen, woonachtig te Hurich. Deze heer heeft uitgebreide bezittingen onder Bezoijen, en schonk in 1867 het terrein, benoodigd voor het bouwen van een raadhuis.

Op mijne audientie verscheen niemand dan 1°. de pastoor; deze legde de openhartige bekentenis af, dat de menschen tegenwoordig zoo vervuld waren met hunne zorgen voor het tijdelijke, dat daardoor de zorg voor het eeuwige grootendeels verdrongen werd; - 2°. het raadslid van der Heijden. -

Ik onderhield mij met Ds. en W. geuinen tijd; zoo, wel de burgemeester Verwiel, als de wethouder Broeders maakten op mij een aangename indruk. -

Gelukkig is nu eindelijk de quaestie, of de gemeente aan het burgerlijk ambestuur ± f 1000. - schuldig was, voor goed uit de wereld, en is die som nu afbetaald; die quaestie heeft de gemoderen in Bezoijen veel te lang verdeeld gehouden, en dreigde de gemeente in twee elkander vijandige partijen te verdeelen. -

Het raadslid van der Heijden, - de groote antagonist van het dagelijksch bestuur in deze zaak, - legt zich nu ook bij de eens gevallen beslissing neer. -

Omstreeks

Besoyen.

De toestand van de beeren te Besoyen is zeer goed; daar is aldaar een gemeentelijke boterrijn, instelling voor plaatselijke behoefte; vreemde kooplieden komen daar niet.

Door dat de schoenmakers over het algemeen geen boerderij hebben, geen hooi of geit hoesden, koopen zij de benodigde melk van de beeren, tegen 2 cent. de liter; wanneer nu de beeren bij hen melk nog voor 2 cent. water vergen, dan is het niet te verwonderen, dat menschen, die met niets beginnen, in enkele jaren zeer welgesteld worden.

Bij mijn vorig bezoek had ik aangedrongen op het inbinden van losse archiefstukken; sinds is er jaarlijks een post van f 25 met dat doel op de begroting. — Een groot gedeelte is nu behoort ingebonden; geleidelijk daarmede blijvende doorgaan, zal men in korten tijd alles netjes in orde hebben, ingebonden, of wel in portefeuilles. —

Algemeene politieverordening nog niet in overeenstemming met het nieuwe wetboek van Strafrecht; een nieuwe verordening werd voorbereid.

Den 21sten 1904 kwam ik weer in Besoyen; dienzelfden dag bezocht ik Noardwijk en kwam op Dord.

De bevolking neemt nog al sterk; 20 à 25% gedurende de laatste jaren; dat vermeerderd zeer de armoede. —

Men is het in de gemeente samen nog al goed een; de twee laatste raadsverkiezingen liepen zonder stemming af.

De gemeente heeft geen ingedommen; vroeger ook nooit gehad. — Buitengewone subsidie in de verbouwing der school gekregen bed f 12.000, = 75% der totale kosten. —

De gemeente is aangesloten aan de waterleiding te Waalwijk; heeft 16 brandkranen. — Ook vele particulieren zijn aangesloten.

De van Epilse uit Waalwijk is armen doelen; hij wordt zeer geroemd; hij wordt per visite betaald door het armenbestuur.

Ik heb er tegen geprotesteerd, dat aan den veldwachter jaarlijks een qualificatie wordt verleend; die moet bij zijn tractement gelegd worden.

De brispart Waalwijk der Koninklijke Marechaussee

Besoyen.

wordt geplikt; een deel gaat naar Besoyen, een deel naar Waalwijk.

Weinig of geen schoolverzuim. — Wegens gebrek aan leerlingen kon geen herhalingsonderwijs worden gegeven. —

De zaak nog al Dordrecht kinderen naar de bevaarsthal der Dusters.

Broods gebrek wordt er in Besoyen niet geleden. Het algemeen armenbestuur krijgt sinds een paar jaren een subsidie van f 200 van gemeente. Dat zal wel een blijvende post worden.

De tentoonstelling 1903 te Waalwijk heeft aan de industrie veel goed gedaan; de fabrikanten kunnen hunne afnemers niet voldoende bedienen! —

Men klaagt algemeen zeer over de gedurongen winkelvering. —

Den 30sten maart 1904 kwam ik weer in Besoyen. — B. en W. deelen mij mede, dat in de laatste jaren een sterke trek van menschen naar Amerika was ontstaan; het waren juist altijd de beste en behaagste jonge werklui, die heel problemen. Men was zeer blijde, dat er sinds 1904 een algemeene malaise in zaken was ingetreden in Amerika; dien ten gevolge was de trek naar dat land tot staan gekomen, en waren reeds enkele menschen van daar naar Besoyen terug gekomen. De vrees, dat er geen goede schoenmakers in de gemeente zouden overblijven, had nu geen reden van bestaan meer.

Het laatste archief is nu eindelijk verzorgd en gebonden; secretaris Hendriks wijst nu bijne goede zorgen aan het oude archief, dat van den zolder gehaald is, en een vrij goede plaats op de secretarie heeft gekregen.

De veldwachter gedraagt zich tegenwoordig goed; hij maakt geen misbruik meer van sterken drank.

De hervorming der algemeene politieverordening is gereed gekomen; zij gaat nu binnen 14 dagen naar de gezondheids commissie om advies.

Bij stemming over raadskleden wordt gelukkig niet met drank gewerkt.

Van de waterleiding kwamen er 50 tal aansluitingen

Besoyen.

het stand

Er zijn in Waalwijk, Sprang en Besoyen samen ± 190 Joden; hun kerk staat in Besoyen. Er is een Jodenmoster in Besoyen, die de gods dienstdieningen leidt, Hebreeuske les geeft, het vlesel kauschter slaakt enz.

De gedwongen winkelnering schijnt gedaan te zijn; klachten dienaangaande werden ten laatste niet meer vernomen.

Mt B. en W. de nieuw gebouwde school opzamen, het kijke gaf $\text{f} 12.000$ subsidie. Alles ziet er zeer goed uit. — Het schoolhoofd van Oudenhooven looch diem schoolhuis in oogenschouw gaan nemen; eene nette woning. De man is pas getrouwd; zijne jonge vrouw vond het weinig aangenaam, dat zij door ^{zijn} onverwacht bezoek verrast werd, en in haar dwaarsche kleeren beneden moest komen. — Niet zonder grond, m. i. behaagde het schoolhoofd er zich over, dat hem voor den schoolbouw een stuk van zijn tuin zonder eenige vergoeding was ontnomen.

Den 3 April 1911 bezocht ik Besoyen, Noordwijk en Dreunen. Per trein tot Besoyensche Steeg; per rijtuig naar Dreunen; vandaar per trein naar 't Mosel terug. —

Op het Raadhuis vond ik den burgemeester met den wethouder Broeders; wethouder Klerke kon niet komen; hij moest naar de Tilburgsche markt! —

Ik verleende audientie aan Pastoor Kees, sinds $1\frac{1}{2}$ jr in Besoyen; tevoren 5 jr kapelaan op het koorke te Tilburg, en daarvoor 12 jr id. te Oisterwijk. Naar het schijnt, een opschilder man! — Een man uit Capellekwarm inlichtte mij vragen in zake de stieren keuringen, herwijst den stalle de burgemeester twee voluenteis den secretaris voorstelde, nl. zijn zoon en een jongen Deyten; beide krijgers nog les van luitenant Wapenaar. —

Behouding van Roomsche het Protestant in gemeente blijft goed; pastoor Kuys waakt, dat die niet al te spoel wordt, uit vrees voor gemengde huwelijken. —

Er komen geregeld enkele gedwongen huwelijken voor, 15 à 20%

Besoyen.

Men profiteert op velelei gebied van het nabewijze Waalwijk; percenten gewijze zijn er veel aansluitingen aan de waterleiding dan in Waalwijk zelf; — er wordt in Besoyen geen herkolings onderwijs gegeven, maar 4 jongens uit Besoyen bezoeken het herkolingsonderwijs in Waalwijk; voor een leeraar, die curermeester is, betaalt gemeente Besoyen het schoolgeld; — de kleanz geeft een cursus in boekhouden en handels rekenen in Waalwijk, welke cursus door tal van jongens uit Besoyen bezocht wordt. Men heeft de eigen acetylen gasfabriek stop gezet en koopt gas van Waalwijk, tegen denzelfden prijs als de ingekomen van Waalwijk; het lecht kost daardoor de helft minder, als vroeger met de eigen acetylen fabriek; — voor de geneeskundige armen verzorging betaalt Besoyen $\pm \text{f} 100$ aan Dr. v. Lijse uit Waalwijk.

De schijnindustrie gaat vrij goed, voor zooverre de machinale fabrieken betreft, en steekt voor de handwerkers. Dank de verbetering is de gedwongen winkelnering zoo goed als gedaan.

Het nieuw archief is thans geheel geordend; met de ordening van het oud archief is men beoefend; men heeft het overgebracht naar de voormalige acetylen fabriek; daarin ligt het tegen de muren opgestapeld; middenin staat een grote tafel, waarop de stukken nitoezocht worden. Ik heb er op aangedrongen, dat de zoon van den burgemeester, die het diploma heeft als candidaat gemeente secretaris, en thans, onder leiding van Dr. Saubillard werkt voor de akte middelbaar staatsinrichting — onder leiding van secretaris Hendriks de ordening zoo voltooid, alvorens de gemeente voor goed te verlaten. —

Den 22 Mei 1916 bezocht ik per autor van uit den Mosel de gemeenten Besoyen en Noordwijk. Het overnemen maakte ik thans kennis met den wethouder Clerke, die bij mijn vorig bezoek afwezig was.

Dat Besoyen ligt vol militairen; men heeft van hen weinig last, moedigheden deden zich niet voor. De menschen beklagen zich niet, als zij inhuurkrijging krijgen, maar waarom zij die

Besoyen.

niet krijgen.

Besoyen heeft veel belangen met Waalwijk gemeen, daar worden gevolgd cursussen in landbouw, tuinbouw, teekenen, boekhouden, handels rekenen. Van uit Waalwijk krijgt men leidingwater, gas; van daar uit zal men electriciteit betrekken; door de gasconcessie zit men ook voor de electriciteit voor 20 jaren aan Waalwijk vast.

Het oud archief is thans geïmmuniseerd door van der Hammen, een openbaar onderwijzer, een bekend me. medewerker aan Tascandria.

Door de oprichting van een Roomsche byzondere school bleven op de openbare school slechts ± 100 Ned. klerwormen kinderen over.

Burgemeester Vermeel maakt het thans vrij goed; beter dan een jaar of vijf terug. Door dat hij een kalme, beredigde meekjandde man is, gaat het goed in de gemeente.

Secretaris-ontvanger Hendriks is 65 jr; hij had zijn administratie weer keurig in orde. De begunstigde drekte is hem wel wat al te druk; hij heeft heel geen hulp. Ik vrees, dat hij spoedig pensioen zal nemen; jam. mer voor Besoyen.

De ontsmettingsdienst te Waalwijk schijnt goed in gericht; men was over ~~toe~~ zijn wijze van werken, wanneer men ~~de~~ zijn hulp inriep, zeer bevreden.

Den 26 Augustus 1920 kwam ik weer in Besoyen. Van de bevolking zijn er ± 1100 Katholiek; 800 Protestant. De verkiezingen 1919 brachten 3 nieuwe raadsleden, twee hunner zijn arbeider. Van de 7 leden zijn er 4 Katholiek, een Antirevolutionair, een Christelijk-historisch, een vrijzinnig democraat. In de raadsvergaderingen loopt het goed. Ook de verdraagszaamheid tusschen Roomsche en Protestant is groot.

Ook hier grote woningnood; gemeente bouwde bereids 23 nieuwe woningen; f. 65 huur per week. Gemeente moet daarvoor f. 1200 per jaar bij betalen. — Nog werden meer 9 woningen besteld

Besoyen.

de aannemings som was echter te hoog, zoo doet de bouw niet kon gegund worden; men zal het later nog eens proberen. Gemeente maakte de bestrating in de Besoyensche steeg, + een goed fietspad + trottoir + Lindenbeplanting netjes in orde.

Met den burgemeester + wethouder Praenen — wethouder Both was over een congres vergadering van gerefor. meerden reeds sinds drie weken in besprekingen — de pas in orde gebrachte Besoyensche steeg gaan kijken; tevens met deze heeren een der nieuw gebouwde arbeiderswoningen van boven bet onder bekeken. —

Wethouder Praenen had blijkbaar geen groote bezwaren tegen een vereeniging van Waalwijk en Besoyen; de burgemeester voelde er blijkbaar niet veel voor.

De hoofd. onslag loopt van 3½ tot 6%; 85% uit bedrijf 15% uit vermoogen. — Gemeente heeft f. 34.800 schuld; daarin zitten 14 à 15 mille distributiekosten. De distributie was in Besoyen zoo goed geregeld, dat die ook in de courant ten voorbeeld werd gesteld aan andere gemeenten.

Besoyen, Waalwijk en Baardwijk krijgen voor de ^{electriciteitsvoorziening} distributie een laagspannings distributienet; het is aanbesteed aan de firma Hynszen te Amsterdam.

Burgemeester meent, dat de nieuwe laagspanningsnet van Besoyen jaarlijks 3 à 4 mille zal kosten.

Burgemeester maakte een goeden indruk; de heer Rabbers vond het prettig en pregegronde aannemingen te kunnen maken op de administratie herse. declarie: Vermeel leidt met Smits jongelui voor het eeren van candidaat-gemeente secretaris.